

*Kinek szívét az üldözö kajánság
Kányái marják, mert szelíd vala
Embernek nézni embertársait;
S ő óriási fájdalomban is
Oly törhetetlen most, mint valaha.*

Vörösmarty kiváló tisztelettel és szíves barátsággal viseltetett Wesselényi iránt, a kívül a harmincas évek elején Bártfay estélyein ismerkedett meg.⁴ Meg is látogatta őt Zsibón 1845-ben, Deák Ferenc társaságában.⁵ Valahányszor Wesselényi Pesten mulatott, mindig híven fölkeresték egymást. Egyszer a negyvenes években – a mint Deák beszélte nekem – ő és Vörösmarty meglátogatták Pesten Wesselényit, de nem találták otthon. „Ha hazajő a báró – mondá Deák a Wesselényi komornyikjának – adja tudtára, hogy kereste Deák és Vörösmarty”. Midőn Wesselényi haza jött, a komornyik elmondja, hogy kereste a bárót Deák és Zöld Marci. „Zöld Marci, ki lehet az?” Deák világosította föl másnap Wesselényit, hogy nem Zöld, hanem Vörös Marcival (Vörösmartyval) kereste.

Bocsánat, hogy a kegyeletes emlék mellett e tréfát is megújítom. Deáknak kedvenc adomája volt.

Buda-Pest, 1894. jan. 21.

Gyulai Pál

Ficzay Dénes

ADALÉK PAPP DÁNIEL IRODALMI KÍSÉRLETEIHEZ

Véletlen folytán, egy tanítványom révén, érdekes folyóirathoz jutottam.

A tipikusan múlt századi önképzőkori folyóirat, a szegedi piarista főgimnáziumban szerkesztett *Tanulók lapja. Szépirodalmi ifjúsági folyóirat. Szerkesztette: Vass Géza főgymn. 7. oszt. tanuló. Szeged Nyomt. Beck A. könyomdájában. 1884.*

A litografált lapnak 1884. január 1-től június 15-ig 24 száma jelent meg. Szerkesztője, Vass Géza – később aradi vasúti tisztviselő és lapszerkesztő* írta „autográph alá”. A „Főtisztelendő Cserép Sándor tanár úr” vezette önképzőkör hírei mellett, a szokványos századvégi „zsengéket” közli. Van diákmunkatársa Szabadkáról, Zentáról, Újverbászról és Pécsről. Érdekes szerb népdalfordítást is közöl Jeftics Boldizsár tanulótlól. (Címe: *A Tisza partján*. Radicevits B. után, 28. l.)

Az 1884. április 13-i, 15. számban (120–121. l.) közli *Papp Dániel (Zombor) Új szerelem* c. következő versét:

Már oszlik a téli lehellet a földről,
Elhordja a tájról a lágy kikelet,
Már ébred a szívem a bús szerelemből,
Ébreszti egy enyhe sugár idebent.
Dermesztve syréni szem néma fagyától
Volt keblem, amíg havazott odakint,
Most, hogy tavasz árja kibontja a bimbót,
Nyíljál te szívem szerelemre megint!...

Még látom a büszke tekintetet arcán
És azt a hideg kacagást ajakán,
Amint kinevette az esdve könyörgőt,
Látom, de nem érzem a tompa hatást...
Mert most nekem egy kicsi angyali lett

⁴ Bártfay László (1797–1858) a reformkorban ismert tudós, ügyvéd, irodalmi szervező. A kor majd minden jelentős írójával szoros barátságot tartott. Pesti lakásán rendezett estélyei a haladó politikusok, írók kedvelt találkozóhelye. Bártfay estélyeiről Vörösmarty életrajzában Gyulai részletesen ír. I. Pest, 1866. évi kiad. 113–114.

⁵ E látogatásról Gyulai Vörösmarty életrajzában 1879-ben megjelent 2. javított kiadásában is beszámol. I. 142. Az első kiadásban e rész még nem szerepel.

* Vass Géza (1866–1910) előbb az Arad és Vidéke munkatársa (1889-től), majd az Aradi Közlöny elölös szerkesztője. L. Függetlenség (Arad) 1910. VIII. 9.

Űrnöm, s noha ettől a példa elint,
Csak szíjjad az isteni mámorítalt és
Csak nyilj te szívem szerelemre megint!...

A bérczről, a büszke tetőről a kis tó
Olvasztja ölébe a kis patakat:
Egy gyermeki lány szerelemre fogadja
Kít asszonyi, durva csel eltaszított...
Oh, hogyha remélhet az elhagyatott is,
Az én útaimra virágot ki hint?
Csak ő leszen az egyedül, akiért most
Nyilott a szívem szerelemre megint.

Ez a vers tehát kiegészíti Juhász Géza közleményét (ItK 1965. 363–368.), mely az első nyomtatott Papp Dániel verset. 1884. május 11-ről keletkezi.

József Farkas

ÚJABB DOKUMENTUMOK KIRÁLY GYÖRGY 1919/20-AS ÁLLÁSFOGLALÁSÁRÓL

A Kritika 1966. évi 3. számában egy jelentős 1919-es dokumentum látott napvilágot, Király György *Tudományos feladataink az irodalomtörténeti kutatások terén* című, Babits Mihály, Benedek Marcell, Turóczy-Trostler József és mások közreműködésével készített tervmunkája, Ladányi Andor közlésében. A Tanácsköztársaság idején kimunkált tervezet megjelentetése 1920 elején, irodalomtörténeti dokumentumértéke mellett, a tudományos meggyőződéséért bátran kiálló Király György erkölcsi magasrendűségének is szép bizonyítéka. E kis füzet megjelenése természetesen nem kerülte el az ellenforradalom rendőrségének és ügyészségének figyelmét. Nemrégiben került elő a Király György ellen 1919 őszén lefolytatott fegyelmi vizsgálat jegyzőkönyve és az ezt követő rendőrségi nyomozás iratcsomója (Párttörténeti Intézet Archivuma, Bp. ügyészségi iratok IV/13–4247–1920.); ennek ismeretében még határozottabban rajzolódik ki e progresszív tudós következetes állásfoglalása a felülkerekedő ellenforradalommal szemben. Alábbiakban, mint kiegészítő dokumentumot, abból a meg gondolásból adjuk közre a vizsgálati jegyzőkönyv és annak kérdőív szerű melléklete teljes szövegét, hogy érzékeltessük azt a politikai-erkölcsi felfogást, amelynek indítékából Király György a Tanácsköztársaság idején kidolgozott tervezetet 1920 elején – szinte demonstratív módon – megjelentette. A jegyzőkönyv szövege után ismertetjük a rendőrségi nyomozás fontosabb mozzanatait jelző iratokat is.

*

Jegyzőkönyv

felvétel Budapest 1919. évi október hó 3-án a vallás és közoktatásügyi miniszternek 103505 B. XI. sz. rendelete alapján dr. Király György tanár ellen elrendelt és lefolytatott fegyelmi vizsgálat alkalmából.

Jelen vannak alulírottak.

A főigazgatóság képviselőjében Pintér Jenő van jelen.

A vizsgálat alatt álló tanár képviselője

Elnök ismerteti a tanári testület jegyzőkönyvének a vizsgálat alatt álló tanárra vonatkozó részét, valamint az egyéb, idevonatkozó iratokat, amelyek alapján a vizsgálatot megindítja.

A bizottság előtt megjelenik Király György és a tárgyalás előtt kijelenti, hogy esküt tett a magyar köztársaságra s ennél fogva nincs abban a helyzetben, hogy törvényesnek elismerjen egy főhercegi kormánytól kibocsátott rendelkezést.

A bizottság úgy határozott, hogy a kifogásnak helyet nem ad.

Vállalkozott az egyetemen a régi magyar irodalom tanszékére. Cseh Lajos bizottsági tag kérdezi, milyen a nemzetiségi felfogása.